

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 26.11.2008
KOM(2008) 800 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEJ RADE

Plán hospodárskej obnovy Európy

Konať treba teraz

Skutočným testom pre európske vlády a inštitúcie sú tie najťažšie situácie. V takých časoch musia preukázať svoju obrazotvornosť, svoju rozhodnosť a flexibilitu. Musia ukázať, že poznajú potreby rodín a komunít v Európskej únii a sú schopné nájsť správne riešenie na náhle negatívne zmeny v oblasti rastu a zamestnanosti.

Európa bude posudzovaná predovšetkým na základe dosiahnutých výsledkov. Od chvíle, kedy sa súčasná Komisia ujala svojho úradu, stala sa schopnosť Európskej únie dosahovať výsledky v prospech svojich občanov stredom záujmu. Komisia sústredila svoju činnosť na oblasti, ktoré budú mať dosah na život Európanov v celej EÚ. Mimoriadne úspešný je jej partnerský prístup k spolupráci s hlavnými aktérmi na všetkých úrovniach. Jasne zdôraznila, že úlohu nemožno pokladať za splnenú, pokiaľ jej dosah nie je viditeľný v praxi.

Súčasná hospodárska kríza poskytuje ďalšiu možnosť ukázať, že Európa je pre svojich občanov najviac prospešná vtedy, keď prijíma konkrétne opatrenia. A Európa môže svojimi opatreniami veľa zmeniť.

V ťažkých dobách sa šíri pocit bezmocnosti. Európa však nie je bezmocná. Nástroje, ktoré majú k dispozícii vlády, nástroje Európskej únie a vplyv rozumnej koordinácie zväčšujú silu potrebnú na zastavenie upadania do hlbšej recesie. Európa, ktorá je pripravená na rýchle, odvážne, ambiciózne a presne ciele opatrenia, bude Európou schopnou zastaviť úpadok a zvrátiť súčasnú situáciu. Podľahneme alebo vytrváme spoločne.

Európska únia môže ponúknuť najmä schopnosť pomôcť svojim partnerom pri vytváraní spolupráce. Spoločné využitie opatrení členských štátov a Spoločenstva posilní dosiahnutie zmeny. Umožní sa tak čo najlepšie využitie silných stránok každej časti Európy. Bude možné sformovať globálnu reakciu na túto globálnu krízu.

Pred mesiacom prijala Komisia iniciatívu na zistenie, aké rozhodné a koordinované opatrenia sú potrebné na riešenie hospodárskej krízy. Je potešením vidieť, že sa národné vlády pri riešení vlastnej situácie inšpirovali spoločnými zásadami prijatými v rámci reakcie na európskej úrovni. Dnes Komisia ešte posilňuje túto platformu pre spoločnú akciu plánom na zastavenie hospodárskeho poklesu a povzbudenie dopytu a dôvery, čím sa zachránia stovky, ba až tisíce pracovných miest a udrží sa chod veľkých a malých podnikov do doby, než hospodárstvo začne opäť rásť.

Plán hospodárskej obnovy Európy pozostáva z dvoch hlavných pilierov a jednej základnej zásady:

- Prvým pilierom je zásadné zvýšenie kúpnej sily, povzbudenie dopytu a posilnenie dôvery. Komisia navrhuje, aby sa členské štáty a EÚ v dôsledku naliehavej situácie dohodli na okamžitom posilnení rozpočtu vo výške 200 mld. EUR (1,5 % HDP) na povzbudenie dopytu pri plnom rešpektovaní Paktu stability a rastu.
- Druhý pilier spočíva v potrebe priamych krátkodobých opatrení na posilnenie dlhodobej konkurencieschopnosti Európy. V pláne sa stanovuje komplexný program priamych opatrení na zabezpečenie „rozumných“ investícií. Rozumné investície sú investície do správnych oblastí vzhľadom na budúce potreby – investície do energetickej účinnosti s cieľom vytvoriť pracovné miesta a dosiahnuť úspory energie, investície do čistých technológií s cieľom povzbudiť odvetvie výstavby a automobilový priemysel využívajúci

nízkouhlíkové technológie pre trhy budúcnosti, investície do infraštruktúry a vzájomného prepojenia na podporu efektívnosti a inovácie.

Desať opatrení na obnovu zahrnutých do plánu zároveň pomôže členským štátom vytvoriť správne sociálne a hospodárske nástroje na riešenie súčasnej výzvy: otvoriť nové financovanie pre MSP, zmenšiť administratívnu záťaž a investovať do modernizácie infraštruktúry. Plán pripraví konkurencieschopnú Európu na nízkouhlíkové hospodárstvo.

- *Základnou zásadou tohto plánu je solidarita a sociálna spravodlivosť. V ťažkých časoch musia byť naše opatrenia zamerané na pomoc tým, ktorí ju najviac potrebujú. Je potrebné chrániť pracovné miesta prostredníctvom opatrení v oblasti sociálneho zabezpečenia. Na okamžité riešenie otázky dlhodobej zamestnanosti osôb, ktoré stratili prácu, budú slúžiť Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii a posilnený Európsky sociálny fond. Je potrebné znížiť prostredníctvom zabezpečenia cielenej energetickej účinnosti náklady na energiu tých, ktorí môžu byť najviac zasiahnutí krízou. Je potrebné uspokojiť potreby tých, ktorí nemôžu využívať internet ako komunikačný nástroj.*

Som presvedčený o tom, že sa nám v čase krízy otvárajú príležitosti na urýchlenie zmien a zavedenie štrukturálnych reforiem, aby sme mohli uspieť v globalizovanej ekonomike budúcnosti. Je to pre Európu veľká príležitosť.

Máme pred sebou komplexný a ambiciózny plán obnovy. Čím skôr ho budeme realizovať, tým skôr poskytneme Európanom pomoc, ktorú dnes potrebujú.

José Manuel Durão Barroso

V Bruseli 26. novembra 2008

1. Úvod

Svetová finančná kríza tvrdo zasiahla EÚ. Obmedzenia úverov, pokles cien nehnuteľností a pád burzových trhov prehľbujú stratu dôvery spotrebiteľov a znižujú spotrebu a investície. Domácnosti sa nachádzajú pod skutočným tlakom. Podniky strácajú objednávky. Sektory závislé na spotrebiteľskom úvere – ako súkromný stavebný sektor alebo automobilový sektor – sú svedkami rýchleho pádu svojich trhov v mnohých členských štátoch.

V prípade, že sa neprijmú žiadne nápravné opatrenia, posledné ekonomické prognózy vykresľujú situáciu veľmi nepriaznivo: takmer nulový rast a riziko zhoršenia stavu európskej ekonomiky v roku 2009, ako aj zvýšenie nezamestnanosti približne o 2,7 miliónov v najbližších dvoch rokoch. Od vypracovania týchto prognóz ubehlo niekoľko týždňov a ekonomické podmienky sa ešte viac zhoršili:

- finančné trhy ostávajú aj naďalej nestále a vyzerá to tak, že napätie na finančných trhoch bude pretrvávajúť dlhšie než sa očakávalo,
- dôvera domácností a podnikov klesla hlbšie než sa predpokladalo,
- ekonomické spomalenie ovplyvnilo aj rozvíjajúce sa ekonomiky, čo má negatívne účinky na európske vývozy.

Eurozóna a mnohé členské štáty sú už v recesii. A hrozí, že situácia sa ešte zhorší: že investície a nákup zo strany spotrebiteľov sa znížia, čo vyústí do bludného kruhu, v ktorom klesá dopyt, obmedzujú sa podnikateľské plány, znižuje sa realizácia inovácií a počet pracovných miest. Európa by sa tak mohla ocitnúť v hlboknej a dlhšie trvajúcej recesii: stav ekonomiky by sa mohol ešte viac zhoršiť na budúci rok a nezamestnanosť by mohla stúpnuť o niekoľko miliónov.

Na zvrátenie tejto situácie je potrebné prijať rýchle a rázne opatrenia. Európa musí využiť všetky nástroje, ktoré má k dispozícii. Znamená to, že členské štáty a Únia musia spolupracovať, spoločne koordinovať postupy v rámci Európy a svoje snahy preniesť do širšej globálnej reakcie. Pri riešení finančnej krízy sa Únia postarala o to, aby EÚ a členské štáty spolupracovali. Bol to úspešný krok na dosiahnutie stability v čase okamžitého ohrozenia. Dnes by mali členské štáty opäť využiť výhody, ktoré ponúkajú silné stránky EÚ – účinná koordinácia, spoľahlivé rámce obsiahnuté v Pakte stability a rastu a v lisabonskej stratégii, ako aj výhody eura a najväčšieho jednotného trhu na svete. Prepojenie opatrení na národnej a európskej úrovni môže pomôcť členským štátom čeliť tým najsilnejším globálnym ekonomickým búrkam a zabezpečiť, aby vyšli z tejto krízy silnejšie.

Najmä euro sa ukázalo byť neoceniteľným prínosom pre ekonomiky EÚ a kľúčovým prvkom stability. Euro, ktoré je naviazané na dôležitú úlohu nezávislej Európskej centrálnej banky, chráni pred výkyvmi výmenných kurzov, ktoré narúšajú stabilitu a ktoré by mohli výrazne skomplikovať reakcie členských štátov na krízu.

Pred mesiacom Komisia vyvinula iniciatívu, ktorej cieľom je vypracovať plán, ktorý sa bude zaoberať riešením finančnej krízy, problémami ekonomiky vo všeobecnosti a ktorý postaví

Európu do pozície kľúčového hráča, pokiaľ ide o globálnu odpoveď na finančnú krízu¹. Predstavitelia štátov a vlád EÚ sa začiatkom novembra dohodli na potrebe koordinovanej reakcie a požiadali Komisiu, aby predložila návrhy na diskusiu, ktoré sa prerokujú počas ich decembrového stretnutia.

¹ Oznámenie z 29. októbra - KOM(2008) 706.

Plán hospodárskej obnovy Európy

Tento **Plán hospodárskej obnovy Európy** je reakciou Komisie na súčasnú ekonomickú situáciu. Vzhľadom na rozsah krízy, ktorej čelíme, EÚ potrebuje postupovať koordinovane. Tento koordinovaný prístup musí byť dostatočne rozsiahly a ambiciózny na to, aby obnovil dôveru spotrebiteľov a podnikov, a musí spájať všetky politické nástroje dostupné na európskej aj národnej úrovni. Veľká väčšina nástrojov hospodárskej politiky, a najmä tých, ktoré môžu stimulovať dopyt spotrebiteľov v krátkodobom časovom horizonte, leží v rukách členských štátov. Jednotlivé členské štáty sa nachádzajú vo veľmi odlišnej štartovacej pozícii, pokiaľ ide o manévrovací priestor vo fiškálnej oblasti. Ale to robí efektívnu koordináciu ešte dôležitejšou.

Do riešenia krízy sa budú musieť zapojiť všetky členské štáty. Správnou koordináciou snáh na národnej úrovni sa môžu dosiahnuť viaceré ciele zároveň. Tieto môžu v krátkom časovom horizonte zmierniť recesiú. Ale takisto môžu podporiť štrukturálne reformy, ktoré pomôžu EÚ, aby vyšla z krízy silnejšia, a zároveň zabráni dlhodobým negatívnym účinkom na fiškálnu udržateľnosť. Z tohto dôvodu sa tento plán obnovy zameriava predovšetkým na inovácie a oživenie investícií EÚ. Urýchlenie tejto „inteligentnej akcie“ by sa mohlo dosiahnuť práve na úrovni EÚ, a to kombináciou politík a finančných prostriedkov EÚ, čím sa členským štátom pomôže udržať alebo podporiť investície, ktoré vytvoria nové pracovné miesta, zvýšia dopyt a posilnia schopnosť Európy čerpať výhody z globalizácie.

Medzi strategické ciele plánu obnovy patrí:

- pohotová stimulácia dopytu a zvyšovanie dôvery spotrebiteľa,
- znižovanie nákladov obyvateľstva spojených s hospodárskym poklesom a jeho vplyvu na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Mnoho pracovníkov a ich rodín je alebo bude zasiahnutých krízou. Môžu sa však prijať opatrenia na zastavenie znižovania počtu pracovných miest, ako aj opatrenia, ktoré pomôžu občanom rýchlo sa vrátiť na trh práce, a teda neostávať dlhodobo nezamestnanými,
- pomoc Európe pripraviť sa na to, aby v čase, keď sa vráti obdobie rastu, využila všetky príležitosti a dosiahla, aby európske hospodárstvo spĺňalo požiadavky konkurencieschopnosti a potreby budúcnosti ako je uvedené v lisabonskej stratégii pre rast a zamestnanosť. To znamená pokračovať v uskutočňovaní potrebných štrukturálnych reforiem, podporovať inovácie a budovať znalostnú ekonomiku,
- urýchlenie prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo. Európa si tak zachová výhodné postavenie, pokiaľ ide o realizáciu jej stratégie zameranej na zníženie účinkov zmeny klímy a podporu energetickej bezpečnosti: stratégie, ktorej cieľom je podporovať nové technológie, vytvárať nové „zelené“ pracovné miesta a nové príležitosti na rýchlo rastúcich svetových trhoch, stratégie, ktorá udrží výdavky na energiu, ktoré vynakladajú obyvatelia a podniky, pod kontrolou a zníži závislosť Európy od cudzích zdrojov energie.

Aby sa tieto ciele dosiahli, Plán hospodárskej obnovy Európy je zameraný na:

- využívanie synergií a predchádzanie negatívnym vedľajším účinkom prostredníctvom koordinovanej činnosti,

- využívanie všetkých dostupných politických nástrojov, fiškálnych politík, štrukturálnych reforiem a reforiem finančného trhu, ako aj vonkajších akcií,
- zabezpečovanie súladu medzi okamžitými činnosťami a strednodobými a dlhodobými cieľmi EÚ,
- zohľadňovanie globálnej povahy problému a formovanie prínosu EÚ do medzinárodných reakcií.

Tento Plán hospodárskej obnovy Európy je návrhom na anticyklickú makroekonomickú reakciu na krízu vo forme balíka ambiciózných opatrení na podporu reálneho hospodárstva. Cieľom je vyhnúť sa hlbkej recesii. Plán vychádza z Paktu stability a rastu a lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť. Pozostáva z:

- okamžitého rozpočtového impulzu vo výške 200 mld. EUR (1,5 % HDP EÚ), ktorý tvorí rozpočtová expanzia členských štátov vo výške 170 mld. EUR (približne 1,2 % HDP EÚ) a finančné prostriedky EÚ určené na podporu okamžitých opatrení vo výške 30 mld. EUR (približne 0,3 % HDP),
- ako aj z viacerých prioritných opatrení, ktoré vychádzajú z lisabonskej stratégie a ktoré sú určené na prispôbenie našich ekonomík dlhodobým výzvam, či opatrení, ktorých cieľom je pokračovať v realizácii štrukturálnych reforiem zameraných na zvýšenie potencionálneho rastu.

2. PODPORA REÁLNEHO HOSPODÁRSTVA A OŽIVENIE DÔVERY

Vzhľadom na to, že ekonomiky všetkých členských štátov sú vysoko integrované, delia sa o jeden spoločný trh a spolupracujú v rôznych spoločných politických oblastiach, akákoľvek reakcia musí byť kombináciou menových a úverových aspektov, rozpočtovej politiky, ako aj opatrení stanovených v lisabonskej stratégii pre rast a zamestnanosť.

2.1. Menové a úverové podmienky

2.1.1. Úloha Európskej centrálnej banky a ostatných centrálnych bánk

V súčasnej kritickej chvíli má monetárna politika významné postavenie. S cieľom znížiť infláciu v strednodobom časovom horizonte, Európska centrálna banka (ECB), pokiaľ ide o eurozónu, spolu s ostatnými centrálnymi bankami EÚ už znížila úrokové sadzby. ECB takisto oznámila, že hodlá pristúpiť k ďalším zníženiam úrokových sadzieb. ECB okrem toho už dokázala svoju dôležitosť aj v otázke stabilizácie trhov poskytnutím pôžičiek bankám a zvýšením likvidity.

2.1.2. Úloha bánk

Podstata problémov reálneho hospodárstva spočíva v nestabilite na finančných trhoch. Spoločný a efektívny finančný sektor je nevyhnutným predpokladom pre zdravú a rastúcu ekonomiku. Prvým krokom k zvráteniu ekonomického spomalenia a podpore rýchleho a udržateľného ozdravenia ekonomiky je preto práve stabilizácia bankového sektora. EÚ musí pokračovať v tejto spoločnej snahe, aby obnovila stabilitu a dôveru v ešte stále nestabilný

finančný sektor a vytvorila podmienky na udržateľné ozdravenie ekonomiky. Kríza odhalila v súčasnej správe finančných trhov riziká, ktoré sa mohli v minulosti alebo v prítomnosti stať skutočnosťou a vyústiť v období vážnych turbulencií do systematických problémov. Aby sa obnovila stabilita a ochránili záujmy európskych občanov a podnikov, reforma bude počas nadchádzajúcich mesiacov naďalej pokračovať rovnakým tempom.

Teraz je však veľmi dôležité, aby banky pokračovali v plnení svojej bežnej úlohy, ktorá spočíva v poskytovaní likvidity a podpore investícií do reálneho hospodárstva. Členské štáty by mali čo najviac finančne podporiť bankový sektor, aby sa mohol čo najrýchlejšie vrátiť k bežným činnostiam súvisiacim s poskytovaním úverov a zabezpečiť, že zníženie centrálnej úrokovej sadzby sa preniesie na dlžníkov. Komisia bude naďalej monitorovať účinky opatrení prijatých na podporu bankového sektora na ekonomiku a hospodársku súťaž.

2.1.3. Úloha Európskej investičnej banky a Európskej banky pre obnovu a rozvoj

Súčasná kríza si vyžaduje vyššie intervencie Európskej investičnej banky (EIB). Počas nasledujúcich dvoch rokov EIB zvýši svoje ročné intervencie v EÚ približne o 15 miliárd EUR. Keďže táto zvýšená aktivita bude mať formu úverov, kapitálu, záruk a financovania založeného na rozdelení rizika, zároveň pozitívne ovplyvní ďalšie investície zo súkromných zdrojov. Tento balík navrhnutý EIB pomôže počas nadchádzajúcich dvoch rokov zmobilizovať dodatočné súkromné zdroje a podporí tak ďalšie investície. Aby mohla EIB zvýšiť svoje finančné aktivity, členské štáty by mali do konca roka rozhodnúť o začlenení rezervy EIB vo výške 60 mld. EUR do kapitálovej základne, čo bude predstavovať jasný politický signál pre trhy, a čím sa významne zvýši schopnosť Európskej investičnej banky poskytovať úvery. Takisto sa očakáva, že Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR) zvýši súčasnú úroveň financovania v nových členských štátoch o 500 miliónov EUR ročne.

2.2. Rozpočtová politika

Obnova dôvery bude závisieť od schopnosti Európy oživiť dopyt, a to využitím rozpočtovej politiky v rámci flexibility, ktorú umožňuje aktualizovaný Pakt stability a rastu. Pokiaľ ide o stabilizáciu ekonomík a podporu dopytu, rozpočtová politika zohráva vzhľadom na súčasnú situáciu ešte dôležitejšiu úlohu.

Európa sa môže vyrovnáť s očakávaným trendom klesania dopytu a s jeho negatívnymi účinkami na investície a zamestnanosť len prostredníctvom významného balíka stimulačných opatrení. Komisia preto navrhuje, aby členské štáty súhlasili s koordinovaným rozpočtovým balíkom stimulačných opatrení, ktorý by sa mal prijať včas a mal by byť jasne orientovaný a dočasný, aby sa opatrenia mohli realizovať okamžite.

Aby mal tento koordinovaný rozpočtový stimul v kontexte vnútroštátnych rozpočtov na rok 2009, okrem úlohy automatického stabilizátora, významný pozitívny a rýchly vplyv na európske hospodárstvo a zamestnanosť, mal by predstavovať sumu 170 mld. EUR, t. j. 1,2 % HDP Únie. Výdavky a/alebo zníženia daní zahrnuté do rozpočtového stimulu by mali byť v súlade s flexibilitou, ktorú umožňuje Pakt stability a rastu, a mali by posilňovať štrukturálne reformy lisabonskej stratégie. Tento rozpočtový stimul by mal byť len dočasný. Členské štáty by sa mali zaviazat, že zvrátia zhoršený stav rozpočtu a vrátia sa k plneniu strednodobých cieľov.

Aby bol rozpočtový stimul čo najúčinnjší, musia sa zohľadniť rozličné východiskové situácie jednotlivých členských štátov. Je zrejmé, že členské štáty sa nachádzajú v rozličných

pozíciách. Štáty, ktoré využili priaznivé obdobie na dosiahnutie udržateľnejšieho stavu verejných financií a zlepšili svoje konkurenčné postavenie, majú teraz k dispozícii väčší manévrovací priestor. Rozpočtová politika členských štátov, najmä členských štátov, ktoré nie sú súčasťou eurozóny a ktoré čelia výraznej vonkajšej a vnútornej nerovnováhe, by sa mala zamerať predovšetkým na nápravu týchto nerovnováh.

Tento rozpočtový stimul musí byť jasne navrhnutý a musí sledovať tieto zásady:

(1) Mal by sa prijať včas a mal by byť dočasný, jasne orientovaný a koordinovaný

Národné rozpočtové balíky stimulačných opatrení by mali byť:

- *prijaté včas*, aby sa čo najrýchlejšie podporila hospodárska činnosť počas obdobia nízkeho dopytu, keďže oneskorenie realizácie týchto opatrení by mohlo znamenať, že fiškálny impulz sa prejaví až v čase ozdravovania ekonomiky,
- *dočasné*, aby sa predišlo trvalému zhoršeniu stavu rozpočtu, čo by narušilo udržateľnosť a prípadne by mohlo viesť k potrebe financovania prostredníctvom trvalého zvýšenia daní v budúcnosti,
- *jasne orientované* na zdroj ekonomického problému (zvyšovanie nezamestnanosti, zhoršené podmienky podnikov/domácností pri získavaní úverov atď. a podporu štrukturálnych reforiem), keďže takto sa zvýši stabilizačný vplyv obmedzených rozpočtových zdrojov,
- *koordinované*, aby sa znásobil pozitívny vplyv a zabezpečila dlhodobá udržateľnosť rozpočtu.

(2) Mal byť kombináciou príjmových a výdavkových nástrojov

Vo všeobecnosti sa vynakladanie verejných výdavkov na základe vlastného uváženia považuje za lepší vplyv na dopyt v krátkodobom horizonte ako znižovanie daní. Príčinou takejto situácie je fakt, že časť spotrebiteľov sa vzhľadom na časovo obmedzené zníženie daní rozhodne radšej šetriť ako míňať svoje finančné prostriedky. Vzhľadom na rozličnú situáciu v členských štátoch by sa mohlo uvažovať o týchto opatreniach²:

- *verejné výdavky* majú vplyv na dopyt v krátkodobom časovom horizonte. Opatrenia, ktoré sa môžu zaviesť rýchlo a ktoré sú zamerané na domácnosti, keďže najmä tieto výrazne zasiahlo hospodárske spomalenie, by mohli viac menej priamo viesť k spotrebe. Išlo by napríklad o dočasné zvýšenie príspevkov pre nezamestnaných alebo domácnosti s nízkym príjmom alebo dočasné predĺženie poskytovania dávok v nezamestnanosti. Toto sa dá dosiahnuť aj podporovaním verejných investícií do projektov, ktoré by boli výhodné pre malé a stredné podniky a ktoré by podporovali dlhodobé verejné politické ciele, akými je napríklad zvýšenie finančných príspevkov do infraštruktúry alebo riešenie problému zmeny klímy,
- *záruky a úhrady častí úverov, ktoré majú kompenzovať neobyčajne vysokú súčasnú rizikovú prémie* môžu byť obzvlášť účinné v situácii, keď je úver vo všeobecnosti

² Všeobecné odporúčania a konkrétne opatrenia súvisiace s prioritnými oblasťami stanovenými v tomto dokumente musia spĺňať pravidlá vnútorného trhu a hospodárskej súťaže, najmä pokiaľ ide o štátnu pomoc.

obmedzený. Napomohli by preklenúť nedostatok krátkodobých prevádzkových prostriedkov, problém, ktorému v súčasnosti čelia viaceré spoločnosti,

- *správne navrhnuté finančné stimuly* na urýchlenie pripravenosti našich ekonomík na dlhodobé výzvy, akými je napríklad zmena klímy, vrátane stimulov v oblasti energetickej účinnosti,
- *nižšie dane a príspevky na sociálne zabezpečenie*: nižšie príspevky na sociálne zabezpečenie, ktoré platia zamestnávateľia, môžu mať pozitívny vplyv na udržanie a vytváranie pracovných miest, zatiaľ čo zníženie daní z príjmu podporí kúpnu silu predovšetkým osôb s nízkym zárobkom,
- *dočasné zníženie* bežnej sadzby DPH sa môže zaviesť rýchlo a môže predstavovať fiškálny impulz, ktorý podporí spotrebu.

(3) Mal by sa vykonávať v rámci Paktu stability a rastu

Aby rozpočtová politika poskytla spoločný a dôveryhodný politický rámec, mala by sa vykonávať v rámci Paktu stability a rastu. Revízia paktu v roku 2005 umožní lepšie zohľadniť cyklické podmienky a zároveň posilniť strednodobú a dlhodobú fiškálnu disciplínu. Čím je vytváranie výsledného rámca náročnejšie v priaznivom období, tým je tento rámec pružnejší v nepriaznivom období. Výnimočné okolnosti, ktorými je kombinácia finančnej krízy a recesia, sú dôvodom na koordinovanú rozpočtovú expanziu v EÚ. Táto môže viesť niektoré členské štáty k prekročeniu referenčnej hodnoty deficitu, ktorá predstavuje 3 % HDP. Členské štáty, ktoré dosiahnu nadmerný deficit, budú musieť postupne ako sa bude ekonomika zotavovať prijímať nápravné opatrenia. Ide o postup, ktorý je plne v súlade s postupmi Paktu stability a rastu, ktorý zaručuje, že nadmerné deficity budú upravené včas a zaručí sa trvalá udržateľnosť rozpočtu.

Pakt stability a rastu sa preto bude realizovať uvažlivo, pričom sa zabezpečí prijatie dôveryhodných strednodobých stratégií v oblasti fiškálnej politiky. Členské štáty, ktoré realizujú anticyklické opatrenia, by mali do konca decembra 2008 predložiť aktualizovaný stabilizačný a konvergenčný program. Táto aktualizácia by mala zahŕňať opatrenia, ktoré sa budú realizovať s cieľom zvrátiť zhoršenie stavu rozpočtu a zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť. Komisia posúdi opatrenia rozpočtového stimulu a stabilizačné a konvergenčné programy vychádzajúce z aktualizovaných prognóz a poskytne vhodné poradenstvo, pričom sa budú zohľadňovať tieto ciele:

- v krátkodobom časovom horizonte zabezpečiť zvrtnosť opatrení, ktoré majú na svedomí zvyšovanie deficitu,
- v strednodobom časovom horizonte zlepšiť tvorbu politík v oblasti rozpočtu prostredníctvom posilnenia vnútroštátnych rozpočtových pravidiel a rámcov,
- zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií, a to najmä prostredníctvom reforiem, ktoré znížia výdavky súvisiace s vekom.

(4) Mali by ho sprevádzať štrukturálne reformy, ktoré podporia dopyt a odolnosť ekonomiky

Zatiaľ čo okamžitý vplyv na rast a zamestnanosť v krátkodobom časovom horizonte musia zabezpečiť menové a daňové stimuly, komplexný plán obnovy musí rovnako zahŕňať aj ambiciózny **program štrukturálnej reformy**, ktorý bude upravený pre potreby jednotlivých členských štátov a navrhnutý tak, aby členské štáty vyšli z krízy silnejšie. Sčasti preto, lebo niektoré štrukturálne reformy môžu takisto prispieť k zvýšeniu celkového dopytu v krátkodobom časovom horizonte. Štrukturálne reformy sú takisto potrebné na nápravu niektorých základných príčin terajšej krízy, ako aj na posilnenie schopnosti ekonomiky prispôbiť sa a tak čím skôr dosiahnuť oživenie.

Existencia odolnej a flexibilnej ekonomiky prispieva k znižovaniu negatívneho účinku hospodárskej krízy. Lisabonskou stratégiou sa už posilnili európske hospodárske základy. Primerane navrhnuté štrukturálne reformy lisabonskej stratégie by sa mohli stať vhodnou krátkodobou politickou reakciou na súčasnú krízu a mohli by posilniť odolnosť a flexibilitu ekonomiky. Členské štáty by sa mali zamyslieť nad týmito opatreniami:

- *podpora kúpnej sily spotrebiteľov prostredníctvom zlepšenia fungovania trhu*: politiky, ktoré zlepšujú fungovanie kľúčových trhov, môžu podporiť dopyt tak, že prispievajú k znižovaniu cien a tým podporia kúpnu silu domácností,
- *riešenie naliehavých problémov v oblasti konkurencieschopnosti*: v členských štátoch, ktoré čelia inflácii a problémom v oblasti konkurencieschopnosti, sa musia urýchlenie prijať opatrenia na posilnenie prepojenia medzi systémami stanovovania miezd a rastom produktivity,
- *podpora zamestnanosti a uľahčenie zmeny zamestnania na trhu práce*: základnou výzvou v súvislosti s trhom práce je v tomto okamihu potreba vyhnúť sa prepúšťaniu v sektoroch, ktoré sú dočasne ovplyvnené zníženým dopytom. Pomohli by opatrenia, ktorým by sa zaviedol pružnejší pracovný čas alebo lepšie služby v oblasti zamestnanosti,
- *znižovanie regulačnej a administratívnej záťaže podnikov*: takéto reformy by priniesli zvýšenie produktivity a posilnili by konkurencieschopnosť. Opatrenia, ktoré by sa mohli zaviesť rýchlo, zahŕňajú trvalé snahy o skrátenie času potrebného na založenie podnikania.

2.3. Opatrenia v rámci štyroch prioritných oblastí lisabonskej stratégie

Aby sa dosiahli čo najlepšie výsledky a naplnili ciele tohto plánu obnovy, ktorými je ochrana občanov a predchádzanie tomu, aby táto kríza odpútala pozornosť od dlhodobých záujmov EÚ a potreby investovať do jej budúcnosti, malo by existovať úzke prepojenie medzi fiškálnym stimulom a opatreniami v štyroch prioritných oblastiach lisabonskej stratégie (občania, podniky, infraštruktúra a energia, výskum a inovácie), ako je uvedené v tomto oddiele. Komisia preto 16. decembra 2008 vydá, ako súčasť jej ročného balíka lisabonských opatrení, osobitné správy pre každý členský štát, ktoré budú obsahovať návrhy na odporúčania.

Rozumná kombinácia politík a finančných prostriedkov EÚ môže urýchliť kľúčové investície a nasmerovať tak EÚ na cestu budúcej dlhodobej prosperity. Takisto je dôležité stanoviť stále predvídateľné rámcové podmienky, čím sa oživí dôvera, uľahčí realizácia investícií a umožnia sa najsť najlacnejšie riešenia spoločných problémov. Niektoré opatrenia navrhnuté v tomto

oddiele sú zamerané na podporu financovania EÚ, ktoré by prispelo priamo k fiškálnemu stimulu, a na pomoc členským štátom pri implementácii ich politík. Ostatné opatrenia sú zamerané na zlepšovanie rámcových podmienok pre budúce investície, zníženie administratívneho zaťaženia a urýchlenie inovácií. Tieto opatrenia predstavujú integrovaný balík: ich vplyv na rozpočet by mal zohľadňovať zásady stanovené v predchádzajúcom oddiele.

2.3.1. *Udržanie zamestnanosti a podpora podnikania*

Najvyššou prioritou musí byť ochrana európskych občanov pred najhoršími účinkami finančnej krízy. Pretože práve občanov, či už ide o pracovníkov, domácnosti alebo podnikateľov, sa táto kríza dotýka najviac. Do činnosti zameranej na zmierňovanie účinkov finančnej krízy na zamestnanosť a sociálnu oblasť by členské štáty mali aktívne zapojiť sociálnych partnerov.

a) Občania

Aktívne zapojenie a integrácia politík flexiistoty zameraných na aktivačné opatrenia, rekvalifikáciu a zlepšovanie zručností sú základnými prvkami podpory zamestnanosti, zabezpečenia rýchlej reintegrácie pracovníkov, ktorí sa stali prebytočnými, na trh práce a prvkami predchádzania dlhodobej nezamestnanosti. V tomto kontexte bude hrať dôležitú úlohu aj primerané sociálne zabezpečenie, ktoré motivuje k práci a zároveň udržuje kúpnu silu.

- **1. Spustenie významnej európskej iniciatívy na podporu zamestnanosti**
- a) Komisia navrhuje zjednodušiť kritériá na získanie podpory Európskeho sociálneho fondu (ESF) a zvýšiť od začiatku roka 2009 zálohové platby, aby sa členským štátom umožnil skorší prístup k sume 1,8 mld. EUR na účely:
 - rýchleho **posilnenia aktivačných schém** v rámci stratégie v oblasti flexiistoty, najmä pre pracovníkov s nižšou kvalifikáciou, vrátane osobného poradenstva, intenzívnej (re-)kvalifikácie pracovníkov, učňovského vzdelávania, dotovaných zamestnaní, ako aj grantov pre samostatne zárobkovo činné osoby a začínajúce podniky,
- zamerania programov na **podporu najzraniteľnejších občanov**, a ak je to potrebné, rozhodnúť sa pre úplné financovanie projektov z prostriedkov Spoločenstva počas tohto obdobia,
- zlepšovania monitorovania rozvoja **zručností** a ich **súladu** so skutočnými a očakávanými potrebami, pokiaľ ide o voľné pracovné miesta. Realizácia týchto opatrení prebehne v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi, verejnými službami v oblasti zamestnanosti a univerzitami,
- Komisia navrhuje v spolupráci s členskými štátmi preprogramovať výdavky ESF, aby sa zabezpečilo plnenie okamžitých priorit.
- b) Komisia takisto navrhne revíziu pravidiel **Európskeho fondu na prispôsobenie sa globalizácii**, aby tento mohol zasahovať rýchlejšie v kľúčových sektoroch, a to buď spolufinancovaním vzdelávania a sprostredkovania pracovných miest pre tých, ktorí sú nadbytoční alebo na udržanie kvalifikovaných pracovníkov, ktorí budú potrební v období, keď sa ekonomika začne ozdravovať. Komisia preskúma

rozpočtové prostriedky dostupné v rámci fondu, pričom zohľadní dodržiavanie revidovaných pravidiel.

– **2. Vytvorenie dopytu po pracovných silách**

- Členské štáty by mali uvažovať nad **znížením výdavkov na sociálne zabezpečenie, ktoré platia zamestnávateľia pracovníkov s nízkym príjmom, aby sa podporila zamestnanosť pracovníkov s nižšou kvalifikáciou**. Členské štáty by tiež mali uvažovať o zavedení inovatívnych riešení (napr. šekov pre služby starostlivosti o domácnosť alebo o deti, či dočasných príspevkov v prípade zamestnávania ekonomicky slabších skupín obyvateľstva), ktoré boli v niektorých častiach Únie úspešne zavedené,
- Rada by mala do jarného zasadnutia Európskej rady v roku 2009 prijať navrhovanú smernicu týkajúcu sa **znížených sadzieb DPH pre služby s vysokým podielom ľudskej práce**.

b) Ekonomická činnosť

Dostatočný a dostupný prístup k financiam je predpokladom pre investovanie, rast a vytváranie pracovných miest v súkromnom sektore. Členské štáty musia využiť vplyv, ktorý prostredníctvom poskytovania významnej finančnej podpory bankovému sektoru majú na zabezpečenie obnovenia normálnych úverových aktivít bánk. Na podporu malých podnikov a podnikania EÚ a členské štáty musia prijať bezodkladné kroky na podstatné znížovanie administratívnej záťaže malých a stredných podnikov a mikropodnikov, predovšetkým urýchlenu realizáciou príslušných návrhov Komisie. Na tento účel by sa iniciatíva „Small Business Act“ mala implementovať čo najskôr.

Pravidlá EÚ týkajúce sa štátnej pomoci ponúkajú členským štátom širokú škálu možností poskytovania finančnej podpory pre podniky, regióny a pracovníkov/nezamestnaných a na stimulovanie dopytu. Tieto pravidlá zároveň zaručujú úroveň hracieho poľa zabezpečením, že štátna pomoc sa používa na podporu cieľov EÚ, ako sú výskum a vývoj, inovácia, IKT, doprava a energetická účinnosť, a nie na neprimerané narušovanie hospodárskej súťaže uprednostňovaním určitých podnikov alebo sektorov. V súčasných mimoriadnych okolnostiach je prístup k finančným prostriedkom dôležitým problémom ekonomickej činnosti, a preto Komisia vypracuje dočasné usmernenia, povoľujúce štátom podporu pôžičiek (pozri ďalej).

• **3. Zlepšenie prístupu k finančným prostriedkom pre MSP**

- **EIB pripravila celkový balík v hodnote 30 mld. EUR určený na úvery pre MSP**, čo predstavuje **nárast o 10 mld. EUR** v porovnaní s obvyklým objemom úverov v tomto sektore,
- EIB tiež posilní o 1 mld. EUR ročne svoje **úvery stredne veľkým podnikom**, ktoré predstavujú kľúčový sektor hospodárstva EÚ. Okrem toho EIB prideli Európskemu investičnému fondu dodatočnú 1 mld. EUR na mezanínové financovanie,
- Komisia na pomoc členským štátom zostaví **balík zjednodušení**, predovšetkým s cieľom **urýchliť svoj proces rozhodovania o poskytovaní štátnej pomoci**. Akákoľvek štátna pomoc by mala byť poskytovaná prostredníctvom horizontálnych schém určených na podporu lisabonských cieľov, predovšetkým výskumu, inovácie,

vzdelávania, ochrany životného prostredia, a najmä čistých technológií, dopravy a energetickej účinnosti. Komisia **dočasne poverí členské štáty, aby zjednodušili podnikom prístup k finančným prostriedkom** prostredníctvom dotovaných záruk a úhrady časti úverov na investície do výrobkov, ktoré prekračujú environmentálne normy EÚ³.

• **4. Znižovanie administratívnej záťaže a podpora podnikania**

- Opierajúc sa o iniciatívu „**Small Business Act**“ a s cieľom výrazne znížiť administratívnu záťaž podnikov, podporiť ich peňažný tok a umožniť väčšiemu počtu ľudí, aby sa stali podnikateľmi, by EÚ a členské štáty mali:
 - zabezpečiť, aby kdekoľvek v EÚ bolo možné **založiť** podnik do troch dní bez poplatkov a aby bolo možné vybaviť všetky formality spojené s najatím prvého zamestnanca cez jediné prístupové miesto,
 - zrušiť požiadavku, aby **mikropodniky** pripravovali ročnú účtovnú uzávierku (odhadované úspory pre tieto podniky sú 7 mld. EUR ročne), a obmedziť kapitálové požiadavky európskej súkromnej spoločnosti na jedno euro,
 - urýchliť prijatie návrhu štatútu **európskej súkromnej spoločnosti**, aby sa od začiatku roku 2009 uľahčili cezhraničné podnikateľské činnosti MSP a umožnilo sa im pôsobiť v celej EÚ v rámci jednotného súboru firemných pravidiel,
 - zabezpečiť, aby verejné orgány **uhrádzali faktúry** za dodávky a služby v lehote do jedného mesiaca, vrátane úhrad malým a stredným podnikom, čím by sa zmiernili obmedzenia likvidity, a uznať elektronickú fakturáciu za rovnocennú s fakturáciou na papieri (toto by mohlo priniesť zníženie nákladov až o 18 mld. EUR). Akékoľvek dlhy verejných orgánov by sa mali takisto splatiť,
 - znížiť až o 75 % poplatky za **žiadosti o registráciu patentov** a ich obnovu a znížiť o polovicu poplatky za ochranné známky EÚ.

2.3.2 Pokračovanie v investíciách do budúcnosti

Sme svedkami začiatku významného štrukturálneho posunu k nízkouhlíkovému hospodárstvu. Toto poskytuje EÚ možnosť vytvoriť nové podniky, nové priemyselné odvetvia a milióny nových dobre platených pracovných miest. Musia sa jej zúčastniť všetky sektory: napríklad nedávne rozhodnutie o „kontrole zdravotného stavu“ reformy SPP zaväzuje vyčleniť 3 mld. EUR na ekologické investície do rozvoja vidieka. Krátkodobá akcia v tejto oblasti môže priniesť Únii okamžité aj trvalé prínosy. Na urýchlenie investícií Komisia vyjasní právny rámec partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom, ktorých cieľom je realizácia významných investícií do infraštruktúry a výskumu, aby sa umožnil tento zmiešaný spôsob financovania.

³ Toto sa uskutoční zvýšením súčasného prahu bezpečného prístavu pre rizikový kapitál z 1,5 mil. EUR na 2,5 mil. EUR a povolením, za určitých podmienok a maximálnych výšok pomoci, a) poskytnúť pomoc na záruky pre úvery určitým podnikom, ktoré majú ťažkosti so získaním úverov, a b) poskytnúť pomoc do výšky 50 % (pre MSP) a 25 % (pre veľké podniky) referenčnej sadzby na úvery určené na investície do výroby produktov, splňajúcich alebo prekračujúcich nové normy Spoločenstva, ktorými sa zvyšuje úroveň ochrany životného prostredia, a ešte nenadobudli účinnosť.

c) Infraštruktúra a energetika

Kľúčom k maximalizácii výhod a minimalizácii nákladov je zamerať sa na možnosti zvyšovania energetickej účinnosti, napríklad budov, osvetlenia, systémov chladenia a vykurovania a iných technológií, napr. vozidiel a strojov. V krátkom čase sa môžu dosiahnuť značné pozitívne prínosy pre domácnosti a podniky.

Európa zároveň potrebuje urýchliť svoje investície do infraštruktúry, a to do dopravných prostriedkov rešpektujúcich životné prostredie, ktoré sú časťou transeurópskej dopravnej siete (TEN), vysokorýchlostných sietí IKT, energetických prepojení a paneurópskej výskumnej infraštruktúry. Urýchlenie investícií do infraštruktúry nielen stlmí negatívny dosah na stavebný sektor, ktorý sa prudko spomaľuje vo väčšine členských štátov, ale aj zlepši dlhodobější potenciál trvalo udržateľného rastu v Európe. Najmä v sektore energetiky by mnoho významných transeurópskych projektov pomohlo zvýšiť energetickú bezpečnosť EÚ a zapojiť viac členských štátov do európskej elektrickej siete.

• 5. Zvýšenie investícií na modernizáciu infraštruktúry Európy

- Minimálne v najbližších dvoch rokoch sa pravdepodobne z **rozpočtu EÚ** nepoužije celá suma stanovená vo finančnom rámci. Pre roky 2009 a 2010 preto Komisia navrhuje mobilizovať dodatočných **5 mld. EUR na projekty transeurópskych energetických prepojení a širokopásmovej infraštruktúry**. Na zabezpečenie toho sa Rada a Parlament budú musieť dohodnúť na úprave finančného rámca, zachovávaúcim obmedzenia súčasného rozpočtu.
- S balíkom finančných prostriedkov vo výške vyše 347 mld. EUR na roky 2007 – 2013 poskytuje politika súdržnosti výraznú podporu verejným investíciám členských štátov a regiónov. Existuje však riziko, že tlak na národné rozpočty spomalí mieru plánovaných investícií. Na okamžitú podporu hospodárstva by sa mala **urýchliť implementácia štrukturálnych fondov**. Na tento účel:
 - Komisia navrhne zvýšiť svoje predfinancovanie projektov až do výšky 4,5 mld. EUR, ktoré budú dostupné začiatkom roka 2009,
 - členské štáty by mali využiť existujúcu flexibilitu na predfinancovanie projektov navýšením časti financovanej Spoločenstvom,
 - Komisia navrhne mnohé ďalšie opatrenia určené na podporu implementácie významných investičných projektov s cieľom umožniť použitie fondov finančného inžinierstva, zjednodušiť nakladanie so zálohami vyplácanými príjmomom a rozšíriť možnosti oprávnených výdavkov na paušálnom základe pre všetky fondy.
 - Komisia zdôrazňuje potrebu skorého prijatia týchto návrhov.
- Koncom marca 2009 Komisia uverejní výzvu na predkladanie návrhov na poskytnutie finančnej podpory vo výške 500 mil. EUR na projekty **transeurópskej dopravnej siete (TEN-T)**, kde by finančné prostriedky viedli k začiatku výstavby pred koncom roka 2009. Toto urýchli využitie existujúcich fondov, ktoré by boli prerozdelené pri strednodobom hodnotení viacročného programu TEN-T v roku 2010,
- EIB súčasne **výrazne zvýši svoje financovanie** v oblasti zmeny klímy, energetickej

bezpečnosti a investícií do infraštruktúr až o 6 mld. EUR ročne, a zároveň urýchlí implementáciu dvoch inovačných finančných nástrojov, ktoré boli vyvinuté spoločne s Komisiou. Konkrétne ide o finančný nástroj s rozdelením rizika určený na podporu výskumu a vývoja a nástroj na poskytovanie záruk za úvery na dopravné projekty v rámci TEN-T určené na stimulovanie väčšej účasti súkromného sektora.

- **Európska banka pre obnovu a rozvoj viac než zdvojnásobí svoje úsilie v oblasti energetickej účinnosti, zmiernenia dosahu zmeny klímy a financovania obcí a iných infraštruktúrnych služieb.** Toto by prostredníctvom mobilizácie financovania súkromného sektora mohlo viesť k investíciám vo výške 5 mld. EUR.

- **6. Zvyšovanie energetickej účinnosti v budovách**

- Členské štáty by mali spoločne s inštitúciami EÚ prijať naliehavé opatrenia na zvýšenie energetickej účinnosti bytového fondu a verejných budov a podporovať urýchléné zavádzanie ekologických výrobkov:

- Členské štáty by si mali stanoviť náročné ciele, aby zabezpečili, že verejné budovy a súkromný a sociálny bytový fond spĺňajú najvyššie európske kritériá **energetickej účinnosti** a podliehajú pravidelnej energetickej certifikácii. Na uľahčenie dosahovania svojich vnútroštátnych cieľov by členské štáty mali zvážiť zavedenie zníženia dane z nehnuteľností pre energeticky úsporné budovy. Komisia práve predložila návrhy⁴ na výrazné zlepšenie energetickej účinnosti budov a vyzýva Radu a Parlament, aby ich prednostne prijali.

- Členské štáty by okrem toho mali **preprogramovať** svoje prevádzkové programy **štrukturálnych fondov** tak, aby sa venoval väčší podiel investíciám do energetickej účinnosti, vrátane prípadov, keď sa financuje sociálne bývanie. Komisia s cieľom rozšíriť možnosti na podporu tohto kroku navrhuje zmeny a doplnenia nariadení o štrukturálnych fondoch a zdôrazňuje potrebu ich skorého prijatia.

- Komisia bude spolupracovať s Európskou investičnou bankou a viacerými národnými rozvojovými bankami, aby sa v roku **2020 otvoril fond pre energetiku, zmenu klímy a infraštruktúru**, v rámci ktorého by sa financovali projekty „equity“ a „quasi-equity“,

- Komisia vyzýva členské štáty a priemysel, aby bezodkladne vyvinuli **inovačné modely financovania**, v ktorých sú napríklad renovácie financované v priebehu niekoľkých rokov prostredníctvom spätných platieb založených na úsporách z účtov za energiu.

- **7. Podpora urýchléného zavádzania ekologických výrobkov**

- Komisia navrhne **zníženie sadzieb DPH pre ekologické výrobky a služby, zamerané najmä na zlepšenie energetickej účinnosti budov.** Nabáda členské štáty, aby spotrebiteľom poskytli ďalšie stimuly na zvýšenie dopytu po ekologických výrobkoch,

- Okrem toho by členské štáty mali urýchléné **implementovať požiadavky na**

⁴ KOM(2008) 755, 13.11.2008.

environmentálne vlastnosti pre externé napájacie zdroje, elektrickú spotrebu v pohotovostnom režime a vo vypnutom stave, doplnkové dekodéry a žiarivky,

- Komisia bezodkladne vypracuje opatrenia pre **iné výrobky, ktoré poskytujú veľký potenciál na energetické úspory**, ako sú televízne prijímače, osvetlenie v domácnostiach, chladničky a mrazničky, práčky, bojler a klimatizačné systémy.

d) Výskum a inovácia

Finančná kríza a následné obmedzenie verejných a súkromných finančných zdrojov môže niektorých zväzť k odkladu alebo podstatnému zníženiu plánovaných investícií do výskumu a vývoja a vzdelania, čo sa už udialo v minulosti, keď Európu zasiahol hospodársky pokles. S odstupom času takéto rozhodnutia viedli k výraznému zničeniu kapitálu a vedomostí s veľmi negatívnymi strednodobými a dlhodobými účinkami na perspektívy rastu a zamestnanosti v Európe. Tak v Európe ako aj mimo nej sa však vyskytli krajiny, ktoré v období hospodárskych ťažkostí prezieravo zvýšili výdavky na výskum a vývoj a vzdelávanie, čím si zabezpečili silné postavenie v inovácií.

• 8. Zvýšenie investícií do výskumu a vývoja, inovácie a vzdelávania

- V záujme stimulovania rastu a produktivity by členské štáty a súkromný sektor mali zvýšiť plánované investície do vzdelávania a výskumu a vývoja (v súlade so svojimi **národnými cieľmi výskumu a vývoja**). Mali by tiež zvážiť spôsoby **zvýšenia investícií súkromného sektora do výskumu a vývoja**, napríklad poskytovaním finančných stimulov, grantov a/alebo dotácií. Členské štáty by mali udržať úroveň investícií na zvýšenie kvality vzdelávania.

• 9. Vývoj čistých technológií pre automobily a stavebníctvo

- Na **podporu inovácie vo výrobe, najmä v stavebnom priemysle a v automobilovom sektore**, ktoré v poslednom období zaznamenali v dôsledku krízy prudký pokles dopytu a ktoré takisto čelia dôležitým výzvam v prechode na ekologické hospodárstvo, Komisia navrhuje začať **3 významné partnerstvá medzi verejným a súkromným sektorom**:

- V **automobilovom sektore** ide o „Európsku iniciatívu ekologických áut“, ktorá by zahŕňala širokú škálu technológií a inteligentných energetických infraštruktúr, potrebných na dosiahnutie prelomu v používaní obnoviteľných a neznečisťujúcich zdrojov energie, bezpečnosti a plynulosti dopravy. Partnerstvo by bolo financované z príspevkov Spoločenstva, Európskej investičnej banky, priemyslu a členských štátov, s kombinovaným balíkom najmenej 5 mld. EUR. V tomto kontexte by Európska investičná banka poskytovala nákladovo orientované úvery výrobcovi a dodávateľovi automobilov na financovanie inovácie, a najmä technológií, ktoré zlepšujú bezpečnosť a environmentálne vlastnosti automobilov, napríklad elektrických vozidiel. Do iniciatívy by sa mali začleniť opatrenia na strane dopytu, ako napríklad zníženie registračných a cestných daní členskými štátmi pre automobily s nižšími emisiami, ako aj snaha o vyradovanie starých áut. Komisia okrem toho podporí vytvorenie siete obstarávania regionálnych a miestnych orgánov s cieľom spojiť dopyt po ekologických autobusoch a iných vozidlách a urýchliť implementáciu iniciatívy CARS21,

- V **stavebnom sektore** ide o iniciatívu „európskych energeticky účinných budov“ na

podporu ekologických technológií a vývoja energeticky účinných materiálov v nových a renovovaných budovách s cieľom radikálne znížiť ich spotrebu energie a emisie CO₂⁵. Táto iniciatíva by mala mať významnú regulačnú a normalizačnú zložku a mala by zahŕňať sieť obstarávania regionálnych a miestnych orgánov. Odhadovaný balík pre toto partnerstvo je 1 mld. EUR. Iniciatíva by bola podporovaná špecifickými akciami navrhovanými v rámci akcií 5 a 6, ktoré sa týkajú infraštruktúry a energetickej účinnosti.

- **Zvýšenie použitia technológie vo výrobe, „iniciatíva závodov budúcnosti“:** Cieľom je pomôcť výrobcom EÚ v rôznych sektoroch, najmä MSP, prispôsobiť sa globálnym konkurenčným tlakom zvyšovaním technologickej základne výroby v EÚ prostredníctvom identifikácie, zavádzania a príslušného podporovania technológií budúcnosti, ako sú inžinierske technológie pre adaptabilné zariadenia a priemyselné procesy, IKT a progresívne materiály. Odhadovaný balík pre túto akciu je 1,2 mld. EUR.
- **10. Vysokorýchlostný internet pre všetkých**
- Vysokorýchlostné internetové pripojenia podporujú rýchle šírenie technológií, čo zase vytvára dopyt po inovatívnych výrobkoch a službách. Vybaviť Európu touto modernou infraštruktúrou je tak dôležité, ako bolo v 19. storočí vybudovanie železníc. Na podporu vedúceho postavenia Európy v pevných a bezdrôtových komunikáciách a urýchlenie rozvoja služieb s vysokou pridanou hodnotou by Komisia a členské štáty mali spolupracovať so zainteresovanými stranami na rozvoji **stratégie týkajúcej sa širokého pásma**, aby sa urýchlila modernizácia a rozšírenie sietí. Táto stratégia bude podporovaná verejným financovaním s cieľom zaviesť širokopásmový prístup v oblastiach s nedostatočným poskytovaním služieb alebo kde toto poskytovanie prináša vysoké náklady, ak to nemôže zabezpečiť trh. Cieľom by malo byť 100 % pokrytie vysokorýchlostným internetom do roku 2010. Okrem toho, a tiež s cieľom zmodernizovať výkonnosť existujúcich sietí, by členské štáty mali podporovať investície do sietí z optických vlákien podporujúce konkurenciu a schváliť návrhy Komisie na uvoľnenie spektra na bezdrôtové široké pásmo. Prostredníctvom financovania uvedeného v akcii 5 Komisia poskytne dodatočnú 1 mld. EUR na investície do týchto sietí v rokoch 2009/10.

3. NAPREDOVANIE KU GLOBÁLNYM RIEŠENIAM

Výzvy, ktorým EÚ v súčasnosti čelí, sú súčasťou globálnych makroekonomických výziev, ktoré boli zdôraznené na nedávnom samite o finančných trhoch a svetovej ekonomike vo Washingtone. Tento plán hospodárskej obnovy Európy bude súčasťou príspevku EÚ k užšej medzinárodnej makroekonomickej spolupráci, vrátane spolupráce s rozvíjajúcimi sa krajinami, ktorá je zameraná na obnovu rastu, predchádzanie negatívnym vedľajším účinkom a podporu rozvojových krajín. EÚ v posledných desaťročiach vo veľkej miere ťažila zo zvyšovania cezhraničného toku kapitálu a obchodu s rozvinutými krajinami a v rastúcej miere tiež s krajinami s rýchlo rastúcimi ekonomikami. Finančná kríza ukázala, že svet sa stáva čoraz viac vzájomne prepojeným. Rozsah a rýchlosť, s akou strata dôvery v jednej časti sveta ovplyvnila finančné trhy a rozšírila sa na reálne hospodárstva na celom svete, oprávnené

⁵ Budovy v súčasnosti predstavujú okolo 40 % spotreby energie.

vyvoláva obavy. V dnešnom svete je šok v jednom systémovo dôležitom finančnom trhu globálnym problémom a musí sa k nemu podľa toho pristupovať. To znamená, že kľúčová časť akejkolvek koordinovanej reakcie EÚ na hospodársky pokles sa bude musieť uskutočniť prostredníctvom väčšej angažovanosti spolupracovať s našimi medzinárodnými partnermi a s medzinárodnými organizáciami pri riešení problémov doma a v zahraničí, vrátane rozvojových krajín, ktoré budú medzi najviac postihnutými.

Udržiavanie svetového obchodu v pohybe

Obnova Európy závisí od schopnosti podnikov čo najlepšie využiť možnosti, ktoré ponúkajú globálne trhy. Návrat Európy k stabilnému rastu bude tiež závisieť od jej schopnosti vývozu. Udržiavanie otvorených obchodných väzieb a investičných príležitostí je takisto najlepším prostriedkom ako obmedziť globálny vplyv krízy, keďže globálna obnova bude v rozhodujúcej miere závisieť od udržateľnosti hospodárskej výkonnosti krajín s rozvíjajúcimi sa a rozvojovými ekonomikami.

Musíme preto pokračovať v našom záväzku otvorených trhov na celom svete, udržiavaním čo najotvorenejšieho vlastného trhu a trvaním na tom, aby tretie krajiny urobili to isté, predovšetkým zabezpečovaním plnenia pravidiel WTO. Na dosiahnutie tohto cieľa by Európa mala obnoviť úsilie o:

- skoré uzavretie **svetovej obchodnej dohody** na rokovaní organizácie WTO v Dauhe. Po obnovenom záväzku prijatom 15. novembra na samite vo Washingtone Komisia spolu s kľúčovými partnermi WTO bezodkladne zvýšila úsilie zamerané na to, aby sa koncom roka dosiahla dohoda o modalitách. Úspešné kolo rokovaní vyšle silný krátkodobý signál dôvery v nový globálny hospodársky poriadok. Časom prinesie spotrebiteľom a podnikom na celom svete výhody v zmysle nižších cien, prostredníctvom zníženia zostávajúcich vysokých ciel na kľúčových partnerských trhoch.
- ďalšiu podporu hospodárskej a sociálnej konsolidácie kandidátskych krajín a **západného Balkánu** v spoločnom záujme EÚ a regiónu. Na tento účel Komisia poskytne „balík reakcie na krízu“ vo výške 120 mil. EUR vyvažujúci sumu 500 mil. EUR v úveroch od medzinárodných finančných inštitúcií,
- **vytvorenie siete rozsiahlych a komplexných dohôd o voľnom obchode** v svojom susedstve, ako krok k integrovanejšiemu regionálnemu trhu. Prostredníctvom svojej susedskej politiky môže EÚ pokračovať v budovaní Únie pre Stredozemie a plánov nového východného partnerstva,
- zvýšiť úsilie o zabezpečenie nových a ambiciózných **dohôd o voľnom obchode** s ďalšími obchodnými partnermi,
- vybudovať blízke pracovné vzťahy s novou administratívou Spojených štátov, aj prostredníctvom **Transatlantickej hospodárskej rady**. Tiež by sa mala usilovať o účinnejšiu regulačnú spoluprácu s ďalšími kľúčovými industrializovanými krajinami, ako sú Kanada a Japonsko,
- pokračovať v **dialógoch s kľúčovými bilaterálnymi partnermi**, akými sú Čína, India, Brazília a Rusko, a využiť tieto dialógy na riešenie otázok verejného obstarávania, hospodárskej súťaže a duševného vlastníctva.

Riešenie problému zmeny klímy

Kríza nastáva krátko pred významným štrukturálnym posunom k nízkouhlíkovému hospodárstvu. Cieľ boja proti zmene klímy môže byť spojený s významnými novými hospodárskymi príležitosťami na vývoj nových technológií, vytvorenie pracovných miest a zvýšenie energetickej bezpečnosti.

Uzatvorenie dohody s Európskym parlamentom o vnútornej stratégii EÚ týkajúcej sa zmeny klímy na decembrovom zasadnutí Európskej rady posilní vedúcu úlohu, ktorú sa EÚ musí snažiť mať v zabezpečení ambiciózneho medzinárodnej dohody týkajúcej sa zmeny klímy na konferencii UNFCCC v Kodani koncom roku 2009.

Podpora rozvojových krajín

Súčasná kríza ešte zhorší existujúce tlaky na rozvojové krajiny, ktoré sú často najhoršie pripravené ju zvládnuť. Tým dôležitejšie je, aby EÚ a ostatní dodržiavali svoje záväzky pri dosahovaní rozvojových cieľov tisícročia. Pre rozvinuté krajiny a regióny, ako je EÚ, môže byť tiež potrebné navrhovať nové, flexibilné a inovačné nástroje na pomoc rozvojovým krajinám s cieľom rýchlo zvládnuť dosahu krízy, akým bol napríklad nedávny nástroj potravinovej pomoci EÚ.

Neustála pomoc rozvojovým a rozvíjajúcim sa krajinám na ceste k udržateľnému rastu je obzvlášť významná v predpoli blížiacej sa Medzinárodnej konferencii o financovaní rozvoja, ktorá sa uskutoční 29. novembra – 2. decembra v Dauhe. Na tomto stretnutí EÚ – ktorá bola v roku 2007 naďalej najväčším darcom zahraničnej rozvojovej pomoci (ODA) – opätovne potvrdí svoj záväzok dosiahnuť cieľové hodnoty ODA 0,56 % HNP do roku 2010 a 0,7 % do roku 2015. Vyzve tiež ostatných darcov, aby pokračovali v úsilí o dosahovanie týchto cieľov.

Podpora udržateľného rozvoja, medzi iným dosahovaním cieľov ODA a rozvojových cieľov tisícročia, ale aj prostredníctvom riešenia celkových globálnych výziev v oblasti správy vecí verejných, je v časoch hospodárskej krízy o to dôležitejšia. Zdieľanie výhod udržateľného rastu, riešenie problémov zmeny klímy, energetickej a potravinovej bezpečnosti a dobrej správy vecí verejných, sú navzájom prepojené výzvy, pri ktorých medzinárodné finančné inštitúcie, ako aj iné medzinárodné orgány, takisto zohrávajú dôležitú úlohu.

4. ZÁVERY

Je zrejmé, že EÚ čelí v najbližších mesiacoch ťažkým časom kvôli tlaku, ktorý dosah svetového a európskeho hospodárskeho spomalenia vytvára na pracovné miesta a dopyt. Členské štáty a európske inštitúcie však spoločne môžu podniknúť kroky na opätovné získanie dôvery spotrebiteľov a podnikov, znovuobnovenie úverových aktivít, podporu investícií do nášho hospodárstva, vytváranie pracovných miest a pomoc nezamestnaným pri hľadaní práce. **Plán hospodárskej obnovy Európy** stanovený v tomto oznámení je určený na vytvorenie základu pre rýchlu dohodu medzi členskými štátmi s cieľom znovuoživiť európske hospodárstvo.

Európska komisia vyzýva Parlament, aby tento Plán hospodárskej obnovy Európy plne podporil.

Vyzýva hlavy štátov a vlád, aby na svojom stretnutí 11. a 12. decembra 2008:

- (1) schválili tento Plán hospodárskej obnovy Európy;

- (2) požiadali Európsku Komisiu a Radu o spoluprácu pri zabezpečení, aby kombinované opatrenia na vnútroštátnej a európskej úrovni dosiahli výšku minimálne 1,5 % HDP;
- (3) zabezpečili, aby aktualizované programy stability a konvergenčné programy vrátane národných podporných opatrení boli posudzované v súlade s postupmi stanovenými v Pakte stability a rastu, pri súčasnom využití flexibility, ktorú poskytuje.
- (4) schválili 10 opatrení uvedených v Pláne hospodárskej obnovy Európy; vyzvali Radu a Parlament k urýchleniu akejkoľvek legislatívnej činnosti, ktorá je potrebná na implementáciu týchto opatrení;
- (5) dohodli sa, na základe príspevku Komisie pred jarným zasadnutím Európskej rady v roku 2009 o pokroku dosiahnutom pri implementácii plánu, určiť akékoľvek ďalšie opatrenia, ktoré sú potrebné na podporu hospodárskej obnovy na úrovni EÚ a členských štátov;
- (6) naďalej spolupracovali s medzinárodnými partnermi pri implementácii globálnych riešení s cieľom posilniť globálnu správu vecí verejných a podporiť hospodársku obnovu.